

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

Er toåringar venner?

Are two year olds friends?

Ola Finstadsveen

BLU3-1006

Barnehagelærer

Kirsten Helen Flaten

02.01.2018

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 10.

Innholdsfortegnelse

1	Problemstilling.....	2
1.1	Bakgrunn for problemstilling: Er toåringene venner?	2
1.2	Cut-up technique.....	2
1.3	Avgrensning.....	2
1.4	Endring i problemstilling.....	3
1.5	Problemstillingen må være fruktbar	3
2	Metode	4
2.1	Valg av metode.....	4
2.2	Utforming av avkryssingsskjema.....	6
2.3	Kriterium for utvalg	7
3	Teori.....	7
3.1	Hva er vennskap?	7
3.2	Forskning på vennskap	8
4	Empiri og drøfting.....	11
4.1	Positivt samvær: Leker sammen, snakker sammen og felleslekeprosjekt.....	11
4.2	Preferanse	13
4.3	Indikasjoner på tetthet og nærhet	14
4.4	Hvor god påliteligheten?	15
4.5	Intern gyldighet	15
4.6	Ekstern gyldighet	16
5	Konklusjon	16
6	Litteraturliste.....	18

1 Problemstilling

1.1 Bakgrunn for problemstilling: Er toåringer venner?

Denne problemstilling har hatt gjennomgående samme tema, men har endret seg gjentatte ganger underveis. Jeg ønsket å ha en problemstilling som var særegen.

Denne problemstillingen faller mellom to type problemstillinger. Type 1 utforskende og Type 2 beskrivende (Jacobsen, 2010, s. 44). Grunnen til dette er at på en side, så er jeg forberedt på at jeg kommer over noe uventet i arbeid med denne problemstillingen. Samtidig, i forhold til Type to-beskrivelser, så er det en del antakelser jeg har. Jeg vil også i likhet med andre ha antakelser basert på min egen oppvekst (Jacobsen, 2010, s 42), som gjør at jeg på godt og ondt, har antakelser om hvordan barn kommuniserer vennskap.

1.2 Cut-up technique

Jeg valgte å bruke en metode fra kunstneren og poeten (Gysin & Férez Kuri, 2003). Jeg delte opp i

<u>Spørreord</u>	<u>Tema</u>	<u>Subjekter</u>
Hva	Kommunikasjon	Barn
Hvem	Omsorgssvikt	Foreldre
Hvorfor	Vennskap	Ansatte
Hvordan	Konflikter	Pedagogisk leder

spørreord, temaer og subjekter. Og så ser jeg å se etter kombinasjoner som gir mening.

Til slutt ble problemstillingen: **Hvordan kommuniserer barn vennskap?**

1.3 Avgrensning

En måte å avgrense en problemstilling er å velge bort noe (Jacobsen, 2010, s. 41-42). Jeg har valgt å avgrense problemstillingen til å gjelde toåringer. Hvordan kommuniser toåringer vennskap? Det at problemstillingen er avgrenset til toåringer gjør at den er langt mer presis enn om jeg bare hadde valgt barn generelt (Jacobsen, 2010, s. 48).

Avgrensningen mot at det bare gjelder toåringer, utgjør en stor forskjell på hvordan oppgaven skal besvares. For hvis noe nærmest er en selvfølge for 6 åringer, at man leker med andre, så stemmer ikke dette for toåringer. To-år gamle barn er svært tidlig i sin utvikling som mennesker, og det vil derfor være viktig å se om de gjør de samme tingene som eldre barn gjør.

1.4 Endring i problemstilling

Under observasjonsforberedelsene så jeg en utfordring. For det første så var ikke min opprinnelige problemstilling fruktbar. Jeg vil ikke kunne finne ut akkurat det jeg var ute etter å finne med de tilgjengelige metodene. Siden jeg ikke kunne filme i observasjonen, konkluderte jeg med at jeg ikke vil klare å fange opp nyansene i språket som jeg var ute etter. Jeg valgte derfor å endre problemstilling til, «Er toåringer venner?»

Utvikling av problemstillingen:

Hvordan kommuniserer barn vennskap? → Hvordan kommuniserer toåringer vennskap? → Er toåringer venner?

1.5 Problemstillingen må være fruktbar

En problemstilling skal være fruktbar (Jacobsen, 2010, s.48). Det er tre elementer med fruktbarhet jeg vil se nærmere på.

1.5.1 Kan problemstillingen undersøkes empirisk?

Denne problemstillingen kan undersøkes. Jeg kan undersøke både gjennom intervjuer og observasjoner. Jeg kan intervju barnehageansatte og foreldre. Jeg kan også observere og her vil observasjon i barnehager være mest realistisk. Det er mange måter å samle inn data på.

1.5.2 Kan problemstilling føre til nye kunnskap?

Det andre er at problemstillingen fører til ny kunnskap. Denne problemstillingen kan føre til at jeg kommer over noe som ikke var kjent tidligere. For eksempel ved at jeg oppdager nye nyanser rundt barns vennskap. Eller at mange påstår at toåringer ikke venner, mens jeg oppdager klare tegn på at det er de. Det er uansett viktig å skille mellom skal og kan. Denne oppgaven kan føre til ny kunnskap, det er ikke det samme som at den kommer til å gjøre det.

1.5.3 Kan problemstillingen forankres i tidligere kunnskap?

Det tredje er at den skal være forankret i tidligere kunnskap. Det er mye kunnskap om både toåringer og vennskap. Dette betyr ikke at det må være positivt forankret, men også kritisk (Jacobsen, 2010, s

49). Det er mange teoretiske perspektiver om både vennskap og toåringer. Det er ikke et problem å skaffe teoretisk forankring.

2 Metode

2.1 Valg av metode

2.1.1 Intervju

I valg av metode sto jeg mellom å velge intervju av ansatte eller observasjon av barna. Utfordringen med intervju er at det eneste dataen jeg får er hva folk mener barna gjør. Jeg vil ikke ha noen anelse om intervju subjektet er pålitelig. Vil de overdrive hvor gode venner barna er, eller kanskje de ikke har fått med seg alt barna gjør i en hektisk jobb hverdag. Jeg gjennomførte en pilotstudie før jeg hadde praksis. Der intervjuet jeg en medstudent som hadde jobbet med de minste.

Pilotstudie ble gjort om tre- åringer, for oppgaven handlet i kort tid om treåringer. Jeg spurte studenten en serie med spørsmål. Favoriserer tre åringer barn når det gjelder lek? Han var skrå sikker på at det gjorde de ikke. Når jeg spurte han om tre åringer delte ting med hverandre uten å bli bedt om det, svarte han nei. Alle disse tingene har jeg selv observert gjentatte ganger selv i tidligere praksis. Jeg anser derfor at intervju vil være en upålitelig metode for å samle inn data. Jeg valgte derfor å ikke benytte intervju for denne oppgaven. Hvis jeg kan velge mellom å selv være vitne eller å snakke med et vitne, så velger jeg å være et vitne.

2.1.2 Film, løpende protokoll og lydopptak

Jeg har tidligere brukt løpende protokoll som observasjonsmetode, der jeg prøvde å få med meg hva barna sa. Jeg opplever at løpende protokoll er en veldig nøyaktig måte å få skrevet ned observasjoner på. Jeg har tidligere fått mye gode observasjoner på denne måten. Problemet er bare at jeg måtte forkaste minst fire av fem forsøk.

Videokamera ville ha vært et velegnet alternativ, men utfordringer med søknadsprosessen har gjort at jeg må finne andre metoder.

2.1.3 Avkrysnings skjema

Jeg ønsker ikke at denne oppgaven skulle bli mine subjektive fortolkninger av toåringers vennskap, men at jeg arbeider på en måte som svarer på problemstillingen. Det jeg har valgt er at jeg gjennomfører observasjon med et avkrysnings skjema, samtidig som jeg skriver ned refleksjoner. Refleksjonene mine omhandler temaene i avkrysnings skjemaer.

Min oppgave handler om toåringer er venner. Da tenker jeg at jeg må si noe om hyppigheten av forskjellige hendelser. Det handler om å skille mellom noe som skjer to ganger i måneden og noe som skjer hver dag. Dette handler om undersøkelsens eksterne gyldighet (Jacobsen, 2010, s.21).

Å kunne oppgavens interne gyldighet (Jacobsen, 2010, s.21). Ved å velge avkrysnings skjema så kan jeg si noe om hvor ofte eller sjeldent noe fremtrer, og at undersøkelsene kan gjelde en større gruppe enn de som blir undersøkt. Dette fører til at oppgaven oppnår en høyere grad av ekstern gyldighet (Jacobsen, 2010, s. 261).

2.1.4 Avkrysnings skjema: Feilkilder

Det er flere svakheter med avkrysnings skjema. Den første er at jeg som undersøker definerer hva som er viktig før jeg observerer (Jacobsen, 2010, s. 69). Ved å bruke en metode som avkrysnings skjema, så risikerer jeg at jeg ser etter feil ting.

For å få gode funn, ønsker jeg å gjøre en kombinasjon av kvalitative og kvantitative metoder (Jacobsen, 2010, s. 80). Dette blir ikke en kvantitativ metode, men det er elementer av kvantitative metode i undersøkelsen. Jeg utarbeidet et avkrysnings skjema, men jeg har også valgt å observere, og skrive ned hva barna gjør. Da skriver jeg ned detaljene om hva som forgår. Så jeg også har egne refleksjoner rundt mine observasjoner. Fordi jeg får faktiske data på hva jeg ser etter og jeg vil få et innblikk i hyppigheten av det som skjer. Samtidig som den ikke utelukker at jeg observerer noe uventet.

2.1.5 Gjennomføring

Jeg har valgt å gjennomføre avkrysnings skjemaet mitt i barnehagen hvor jeg hadde praksis. Jeg hadde kjent barna i tre uker før jeg gjennomførte observasjonene. Avkrysnings skjemaet ble fylt ut i ei tidsramme på en halvtime, fire dager etter hverandre. Jeg valgte ikke å gjøre det på et spesifikt tidspunkt, men satte av nøyaktig en halvtime der barna var i frilek.

Grunnen til at jeg valgte å gjøre det på denne måten var at det var viktigere at situasjonen var frilek enn at tidspunktet var likt. Hadde jeg valgt å gjøre det på et gitt tidspunkt, ville planene fra barnehagen forandre observasjonssituasjon. Det var massevis av forskjellige prosjekter i barnehagen, alt fra dans til kino. Jeg gjennomførte tre observasjoner inne, og en observasjon ute.

2.1.6 Å studere egne praksis barn

Jeg kjenner alle tre barna jeg skal observere og observerte dem i barnehagen jeg arbeider i. Det er farer ved studere egen organisasjon (Jacobsen, 2010, s. 22). Det kan være vanskelig å holde seg kritisk når man er en del av en organisasjon. Fordelen ved at jeg kjenner dem fra før av vil være at jeg

vil vite hvem de er, og det vil være en fordel for barna å kjenne meg. Det kan være lettere å forstå situasjoner når jeg vet hvem alle barna er, og hvilken alder de er.

Jeg opplever at det bare vil være en styrke å ha praksis der før observasjonen, for under observasjonen vil det være lettere å henge med på hvem som er hvem og hvilken alder de har. Jeg vil være kjent med hvordan de oppfører seg, og det er lettere å skaffe seg et bilde av hva som skjer. Siden dette bare er et sted jeg har jobbet i tre uker, er jeg heller ikke en del av organisasjonen. Jeg deler heller ikke vedtatte sannheter om hva småbarn gjør.

2.1.7 Etikk

Barna er ikke bevist observasjonene. Jeg har fått tillatelse fra både styrer og pedagogiske leder for å gjennomføre observasjoner. Barna fra undersøkelsen blir anonymisert og dette er en undersøkelse som er ganske harmløs. Ved at jeg holder både barnehagen og barna anonyme, har det ingen mulige konsekvenser for barna.

2.2 Utforming av avkrysningskjema

Punktene er bygd på det jeg har erfart at eldre barn gjør.

2.2.1 Leker sammen

Leker barna sammen? Ikke parallell lek, men sammen.

2.2.2 Holder hender

Holder barna hender?

2.2.3 Gir leketøy til andre

Deler barna lekene sine eller andre ting de leker med?

2.2.4 Felles lekeprosjekt

Har de et felles lekeprosjekt?

2.2.5 Snakker til hverandre

Om de snakker sammen?

2.2.6 Trøster hverandre

Trøster de hverandre?

2.2.7 Viser preferanse

Liker barna å være mer sammen med noen enn andre? Blir det tydelig i løpet av halvtimen at noen barn blir preferert over andre.

2.2.8 Hjelper andre

Hjelper de andre barn? Få på klær, finne leker og så videre.

2.2.9 Følger etter hverandre

Følger de etter hverandre? Hvis den ene går ut av rommet, følger noen av de andre barna etter?

2.2.10 Gir klemmer

Gir de hverandre klemmer?

2.3 Kriterium for utvalg

Det er et begrenset antall observasjoner jeg kan gjøre. Jeg har valgt Kriterium 4: de typiske (Jacobsen, 2010, s. 116). Jeg har derfor valgt å observere tre toåringer på en småbarns avdeling der jeg hadde praksis. Barna hadde vært på avdelingen i ett år, de ble ansett blant de ansatte for å være typiske toåringer.

Svakheten med dette utvalget er at jeg kan tro at barna er typiske, og jeg kan ta feil. Det kan være at de for eksempel er langt mer sosiale enn hva som er gjennomsnittet eller motsatt. Jeg kan ikke definitivt bevise at de er typiske toåringer. Men de er alle uproblematiske for de voksne og blir alle ansett for å være friske og aldersadekvate barn av pedagogisk leder og personalet.

Jeg har også valgt å observere dem i sin naturlige setting: i hverdagen i barnehagen. Dette fordi jeg tenker at barna vil være i nærheten av andre barn de kjenner fra før av. De vil være trygge og det vil være en setting der jeg tror barna vil oppføre seg normalt. Dessuten er det et sted jeg har mulighet til å observere barn i samspill med andre barn.

3 Teori

3.1 Hva er vennskap?

Det er vanskelig å definere vennskap (Greve, 2007, s. 41-42). Greve (2007) viser til at ordet venner kan ha mange betydninger avhengig av konteksten. Siden vennskap kan omfatte mange forskjellige typer vennskap, så kan man ikke ha en generell definisjon som gjelder alle typer vennskap. Dette blir også understreket i Martinsen & Nærland (2009, s. 158-159).

Det er allikevel trekk ved vennskap som blir trukket fram av fagpersoner. (Sigsgaard, 1983, s. 25) tenker at vennskap handler om at barn har lyst til å være med hverandre og at det må være gjensidig. Dette betyr at hvis toåringene skal være venner, så må begge ha lyst til å være med hverandre.

Judy Dunn trekker fram at vennskap må være basert på frivillighet, og kan derfor ikke bli påtvunget av en voksen (Dunn, 2004, s. 2).

Stig Broström tenker at nærhet og tetthet er viktige elementer for vennskap (Broström, 1998, s 83).

Indikasjoner på tetthet og nærhet:

- Å gjennomføre en felles aktivitet.
- Å sitte tett ved siden av hverandre.
- Å følge etter hverandre.
- Å velge hverandre direkte eller indirekte.
- Å oppføre seg vennlig og ta hensyn.
- Å samarbeide og å vise hjelpsomhet.

3.2 Forskning på vennskap

3.2.1 Howes 1987

En av studiene som er gjennomført om toåringer er Howes (1987). Der hun påpeker at tradisjonelle metoder for å definere vennskap; som intervju og sosiometri ikke passer for å forske på de minste.

I studien gjennomførte de observasjoner på fem forskjellige barnegrupper. Den ene gruppen: «toddler group», omhandlet barn mellom 21 og 31 måneder. Fokuset for observasjonene var interaksjonene mellom forskjellige dyader: forholdet mellom to mennesker. Undersøkelsen hadde tre kriterier for vennskap: gjensidig preferanse, gjensidig glede og evnerik interaksjon. Gjensidig preferanse ble vurdert etter hvor sannsynlig det var for at et barn starter en vellykket sosial interaksjon. Gjensidig glede er definert som at barna er i positiv emosjonell kontakt. Evnerik interaksjon er definert som barnas evne til å lek med gjensidig og komplementerende lek (Howes, 1987).

Kriteriene for vennskap var:

1. Deres initiativ til interaksjon førte til interaksjon i mer enn 50 % av forsøkene.
2. Minst en komplementær og gjensidig lek.
3. Minst en emosjonelt positiv interaksjon.

I følge undersøkelsen var 51 prosent av barn mellom 21 og 31 måneder venner (Howes, 1987, s. 1047).

3.2.2 Whaley & Rubbenstein, 1994

Det meste av forskning om vennskap har hatt intervju som metode, og har sjeldent omhandlet barn under 3 år (Whaley & Rubbenstein, 1994). De gjennomførte en undersøkelse på barn mellom 22 og 32 måneder. Barna ble filmet over en 10 måneders periode. Barna ble filmet fra et kontrollrom og var ikke klar over at de ble observert. Fokuset for observasjonene var interaksjonene mellom forskjellige dyader.

Kriteriene for vennskap var:

1. Tid sammen
2. Kontinuitet
3. Gjensidig preferanse

I undersøkelsen så viser det seg at venneparene både delte, viste preferanse, hjalp hverandre, var lojale og imiterte hverandre (Whaley & Rubbenstein, 1994, s. 390).

Barna hjalp hverandre og i 81 % av tilfellene var dette uoppfordret. Det var to typer former for hjelp, den ene var assistanse og den andre var emosjonell, for eksempel å trøste en venn. Dette skjedde sjeldent, men opptakene omfattet over 200 timer med film, slik at sjeldne hendelser ble observert.

Intimitet, barna var i tett fysisk kontakt og kunne for eksempel overse andre barn når de lekte.

Barna imiterer hverandre. De leker det samme og gjør det samme som vennen sin. Hvis en tegner så tegner den andre også videre.

Barna delte, men det var ofte bare en av vennene i et vennepar som delte. Deling var helhetlig et lite observert fenomen (Whaley & Rubbenstein, 1994, s. 392). Skal man forstå kompleksiteten av vennskap, kan man ikke observere i korte tidsperioder. Ved korte tidsperioder observerer man ikke det som skjer sjeldent, og da mister man derfor kompleksiteten. Å forstå kompleksiteten krever intensive undersøkelser (Whaley & Rubbenstein, 1994, s. 395). Undersøkelsene viste også at vennskap formet seg uten voksent tilsyn.

Undersøkelsen konkluderer med at små barn har evnen til å ha vennskap, da også varige vennskap. Evnen til å bygge vennskap skjer ikke plutselig, men gradvis.

3.2.3 Lek og dens innvirkning på vennskap

“Leken utløses av en lystbetont naturgitt utforskertrang i barnet til å prøve ut egenskaper ved seg selv og sine omgivelser med bruk av fantasi og kreativitet som betydningsfulle virkemidler. Leken er en sentral del av barnekulturen og utgjør et viktig bidrag til barns utvikling, læring og dannings.”

(Haugen, 2015, s. 104)

Lek synes å være en kvalitet med aktiviteter og ikke en spesifikk aktivitet. Lek er en positiv aktivitet og er ledsaget av glede og andre emosjoner (Tetzchner, 2012, s. 641).

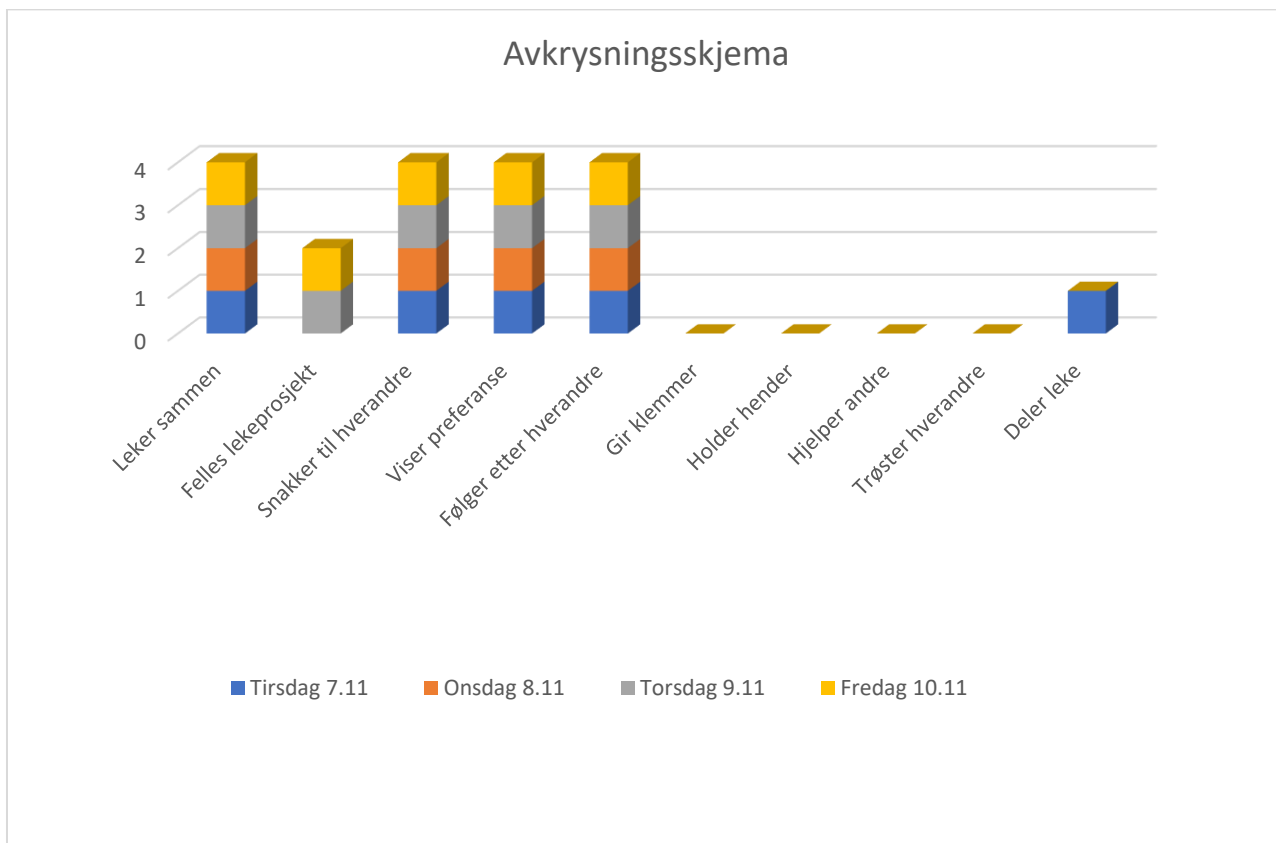
«I barnehagen møtes barn på samme alder, og grunnlaget for vennskap og samvær legges, hovedsakelig i leken» (Haugen, 2015, s. 84).

3.2.4 Intensjonalitet blant de minste

I (Greve, 2007, s. 27-30) argumenter hun for at gjennom en fenomenologisk forståelse; kan man tolke barns handlinger som intensjonelle. At det er en mening bak barnas handlinger. Hennes argumenter er spesielt forankret i den franske filosofen Maurice Merleau-Pontys arbeid. Hun argumenterer for at:

- Mennesker og derfor barn kan vite noe kroppslig før de vet det intellektuelt.
- Barns handlinger har intensjoner selv om de ikke kan sette ord på dem.
- At små barn kommuniserer gjennom kroppens uttrykk, og til tross for manglende verbale evner, kan vi forstå deres følelser og intensjoner.

4 Empiri og drøfting

4.1 Positivt samvær: Leker sammen, snakker sammen og fellelekeprosjekt.

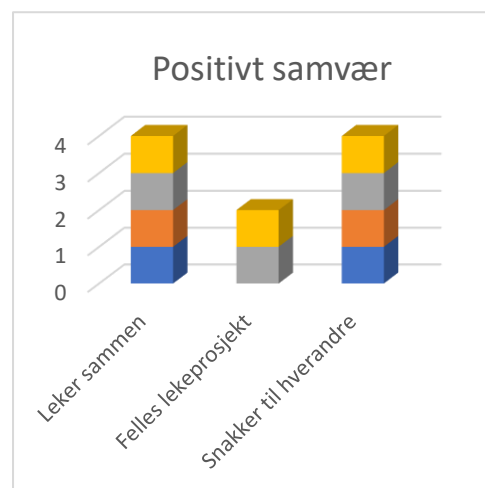
4.1.1 Leker sammen

Barna leker sammen i alle periodene jeg har gjennomført avkrysnings skjema. De har ikke bare drivet med parallell lek, men de har lekt sammen alle gangene.

Det har vært en stor variasjon av lek. Barna har lekt med biler sammen, de har lekt ute i sandkassa, de har lekt sammen i hoppebingen og de har lekt inne i papp-husene sammen.

4.1.2 Felles lekeprosjekt

Onsdag den 08.11 hadde to av barna hver sin buss. Under hele observasjonen lekte to av to åringene med hver sin buss. De gikk fra rom til rom sammen. Der lekte de under bord og stoler, mens de lo og lekte med bussene.

Det var et felles lekeprosjekt på fredag 10.11. Der lekte alle tre barna sammen, og samarbeidet om å fylle opp bøtter med vann. De flyttet på bøttene rundt sammen og drev med dette prosjektet hele observasjonsperioden.

4.1.3 Snakker sammen

Det er veldig tydelig at de prater en god del med hverandre. Det er ofte bare enkle ting som, «Det er traktor». De snakker sammen muntlig, men de snakker også sammen gjennom kroppsspråk og de smiler mye til hverandre.

4.1.4 Drøfting

Grunnlaget for vennskap legges hovedsakelig i leken (Haugen, 2015, s. 84). Barn sosialiserer seg gjennom lek, og i disse observasjonene så leker barna med hverandre under alle observasjoner.

En av kriteriene for vennskap (Howes, 1987) var at forsøk på interaksjon var vellykket i over 50 % av forsøkene. Jeg observerte ikke antall vellykkede interaksjoner, men det var overveldende i min observasjon at barna lykkes i å ha interaksjoner med hverandre. De har lekt og snakket under alle observasjonene. Om mer en 50 % av forsøkene til interaksjon fører til interaksjon sier ikke observasjonene mine noe om. Men de forteller at ved alle observasjonstidene så lykkes mange av interaksjons forsøk, og det førte til lek hver eneste observasjonsperiode.

Et annet kriterium er: minst en gjensidig og komplementær lek. Avkrysningen for leker sammen og felles lekeprosjekt tilfredsstiller dette kriteriet.

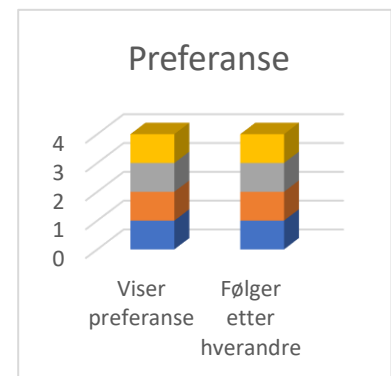
Et siste kriteriet er at barna skal være i positiv interaksjon. Lek er ledsaget av glede og andre positive følelser (Tetzchner, 2012, s. 641). Lek er en form for positiv interaksjon i seg selv, det er en av kvalitetene som definerer hva lek er. Barna har også blitt observert i å smile, le og snakke sammen på alle observasjonstidspunktene. Barna har vært i positiv interaksjon både i og utenfor lek.

Siden alle observasjonene foregikk uten voksen kontroll, så har all lek skjedd frivillig. For vennskap må være basert på frivillighet. (Dunn, 2004, s. 2). Observasjonene viser at barna leker sammen og er derfor i positiv emosjonell interaksjon med hverandre.

4.2 Preferanse

4.2.1 Viser preferanse

Barna viser tydelig preferanse. To åringene vil bare leke med de andre to åringene. Dette har de gjort alle gangene jeg har observert dem. De løper alltid dit det er andre toåring, og de leker nesten bare med hverandre. Ett-åringene blir oversett. Alle to åringene foretrekker konsekvent å leke, snakke og oppholde seg i samme rom som de andre to åringene.

4.2.2 Følger etter hverandre

Barna følger etter hverandre hele tiden. Hvis noen leker på et rom, så vil de andre to åringene følge raskt etter. Selv hvis de for øyeblikket leker alene, vil de uansett leke alene i nærheten av de andre. Dessuten så følger de etter hverandre fra rom til rom. Hvis et barn blir igjen alene på et rom, så blir ikke barnet der lenge før man flyr til et av rommene der de andre to åringene er. Dette skjer også om det er mange ett-åring i rommet.

4.2.3 Drøfting

I forhold til (Greve, 2007) argument at barns handlinger må forstås som intensjoner. Med denne form for fortolkning er barns grunner for å følge etter andre barn; at de har lyst til å være med dem. Dette er i seg selv et tegn på preferanse. Jeg tolker det som at barna ønsker å være i nærheten av der det skjer. At de er interessert i å leke med de andre barna og når de ikke gjør det så posisjonerer de seg så det lar seg gjøre. Denne intensjonelle posisjonen kan de gjøre uten å være intellektuelt klar over at det er derfor de gjør det.

Det er også tydelig at barna foretrekker å være med de andre toåringene. Dette er et tegn på preferanse. (Whaley & Rubbenstein, 1994) hadde gjensidig preferanse som en av kriteriene for vennskap. Det vil si at et barn overser andre barn for å være med det enkelte barnet. Dette gjorde barna hver dag, med at ett-åringene alltid ble oversett for en av de andre toåringene. De åtte andre ett-åringene på avdelingen ble oversett fordi toåringene ville være med hverandre.

Stig Broström (Broström, 1998) mener at tetthet og nærhet er viktig for at noe skal være vennskap. Å følge etter hverandre, og det å velge hverandre direkte eller indirekte. Noe han mener er indikatorer på at barna er venner.

Sigsgard (1983, s. 25) tenker at vennskap handler om at barn har lyst til å være med hverandre og at det må være gjensidig. Denne lysten er representert her. Både ved at barna ønsker å være sammen

og at det er gjensidig. At barna både følger etter hverandre og viser gjensidig preferanse, men også at det resulterer i samtaler og lek: at forsøkene på å være sammen lykkes (Howes, 1987).

Gjensidighet handler også om at et vennskap er frivillig. (Dunn, 2004) Hvis det ikke er frivillig, så er det ikke et vennskap. Barna har selv tatt kontakt med hverandre og har vist preferanse ved alle observasjonene. Dette har vært uten voksen intervensjon, og dette styrker argumentet for at toåringene er venner. En av de viktigste kriteriene for vennskap er gjensidig preferanse.

4.3 Indikasjoner på tetthet og nærhet

4.3.1 Holder hender

Ingen av toåringene ble observert i å holde hender verken i observasjonstiden eller utenom.

4.3.2 Trøster hverandre

Barna har ikke blitt observert i å trøste hverandre, verken i observasjonstiden eller utenom.

4.3.3 Hjelper andre

Barna har ikke blitt observert i å hjelpe hverandre, verken i observasjonstiden eller utenom.

4.3.4 Gi leketøy til andre

Det var en hendelse onsdag den 8.11-der den ene gutten ga den andre en saks og sa, «Du kan få den grønne.»

4.3.5 Gi hverandre klemmer

Barna har ikke blitt observert i å gi hverandre klemmer, men den ene gutten ga den andre en klem utenfor observasjonstiden tirsdag den 8.11.

4.3.6 Drøfting

At så små barn deler leketøy, trøster, hjelper hverandre skjer, men dette skjer sjeldent (Whaley & Rubbenstein, 1994). I følge undersøkelsen skjedde det sjeldent at barna delte eller hjalp hverandre. Ved deling var det gjerne bare en av vennene som delte. Videre påpekes det i studien at det å fange opp det komplekse og det sjeldne, krever både lengre og mer intensive studier.

Mine observasjoner samsvarer med deres. Siden omfanget på min studie er så lite, vil ikke mine observasjoner kunne verken bekrefte eller avkrefte de sjeldnere hendelsene.

(Broström, 1998, s 83) viste til flere indikasjoner på nærhet og tetthet som var i observasjonene:

- At barna gjennomførte et felleslekeprosjekt, noe barna gjorde to av dagene.
- Barna fulgte etter hverandre, alle dagene
- Å velge hverandre direkte eller indirekte, alle dagene
- Å samarbeide og å vise hjelpsomhet, de samarbeidet i lek og ett tilfelle av deling av leke.

Det var mange ting de ikke ble sett i å gjøre, men det er allikevel indikasjoner for at det kan være nærhet og tetthet mellom barna.

4.4 Hvor god er påliteligheten?

4.4.1 Observasjonene

Jeg observerte to åringene i min fjerde praksis uke. Barna var trygge på meg, og brydde seg tilsynelatende ikke om at jeg krysset av på et ark. Barna ble observert i et miljø som var naturlig for dem. Jeg anser observasjonene som valide.

Jeg kjente barna og hadde hatt dem i praksis i tre uker før observasjonen. Jeg opplever at det å kjenne barna, ga meg overblikk over hva som skjedde når jeg observerte. Uten at jeg var så nær at det ville gå ut over min egen objektivitet.

4.5 Intern gyldighet

4.5.1 Styrker i undersøkelses design

Undersøkelsen var i stand til å observere og kartlegge forskjellige hendelser og deres hyppighet. Disse observasjonene kunne derfor lett sammenlignes med annen forskning på temaet (Whaley & Rubbenstein, 1994) (Howes, 1987). Både det som skjedde ofte og det som skjedde sjelden, så kunne resultatene sammenlignes. En annen styrke var at dataene som ble samlet inn kunne omgjøres til et oversiktlig og forståelig diagram. Hvis denne undersøkelsen hadde gått over langt tid, så kunne en fått detaljerte svar om blant annet deling av leker.

4.5.2 Svakheter i undersøkelses design

Et av hovedkriteriene for vennskap er gjensidighet (Whaley & Rubbenstein, 1994) (Howes, 1987) (Sigsgard, 1983) (Dunn, 2004) (Broström, 1998). En svakhet med undersøkelser er at den ikke tar høyde for at barna ikke følger etter hverandre eller viser gjensidig preferanse. Dette var ikke en utfordring i forhold til denne observasjonen, for barna viste gjensidig preferanse. Men hvis denne

undersøkelsen skulle blitt gjort på nytt så måtte den tatt høyde for at barna ikke viste gjensidig preferanse for hverandre.

4.6 Ekstern gyldighet

4.6.1 Fag-person, teori og forskning

En måte å validere oppgavens funn er å knytte det opp mot andre fagfolk, teorier og empiri (Jacobsen, 2010, 145). Mine observasjoner samstemmer med funnene fra tidligere undersøkelser (Whaley & Rubbenstein, 1994) (Howes, 1987). De viser begge at barna leker sammen, snakker sammen og viser preferanse. Begge disse undersøkelsene konkluderer med at toåringer kan være venner. I (Howes, 1987) så tilfredsstilte 51 % av barna kriteriene for vennskap. De viser også at hendelser som at toåringer deler leker og hjelper hverandre skjer, men skjer sjeldent. Både det barna gjorde og ikke gjorde i observasjonene mine stemmer med begge disse undersøkelsene.

Det er flere svakheter med min undersøkelse. Den ene er tiden denne undersøkelsen dekker. (Whaley & Rubbenstein, 1994) hadde tid sammen som et kriterium. Med en undersøkelse som går over fire dager kan ikke svare på om noen holder seg venner over tid. Undersøkelsen kan heller ikke anskueliggjøre sjeldnere hendelsene, for det kreves lengre og mer intensive undersøkelser.

4.6.2 Gjelder resultatene utenfor barnehagen?

Observasjonene foregikk i en norsk barnehage. Gjelder disse resultatene alle to åringer? Begge forskningsprosjektene brukt i denne oppgaven er amerikanske (Whaley & Rubbenstein, 1994) (Howes, 1987). Det er sannsynlig at undersøkelser i forskjellige land kan få lignende resultat. Men en kan ikke begå en aggregende feilslutning (Jacobsen, 2017, s. 256). Resultatet på mine undersøkelser alene vil ikke kunne si at toåringer er venner.

5 Konklusjon

5.1.1 Gjensidig preferanse

Et felles trekk på alle tankene og definisjonene om vennskap i teorien er: vennskap er et gjensidig ønske om å være med hverandre. (Broström, 1998, s 83) (1983, s. 25) (Howes, 1987) (Whaley & Rubbenstein, 1994) (Sigsgard, 1983, s. 25). Denne preferansen viste de i mine undersøkelser på to måter. De viste preferanse under alle observasjonene, og at de fulgte etter hverandre. Gjennom å se på handlingene som intensjoner (Greve, 2007, s. 27-30), er det et tydelig ønske om å være med hverandre. Både mine observasjoner og tidligere forskning viser at toåringer utøver gjensidig preferanse.

5.1.2 Leker og er sammen

Vennskap og samsvar skjer hovedsakelig i leken. Lek er en viktig del av barnekulturen. (Haugen, 2015, s. 84). Barna lekte og snakket sammen hver dag. Ett av kriteriene for vennskap i undersøkelsene til (Howes, 1987) var at møte barna var i positiv interaksjon med hverandre og var i komplementær lek. En av kvalitetene til lek er at det er en hendelse ledsaget av positive emosjoner (Tetzchner, 2012, s. 641). Lek er derfor en positiv interaksjon. Lek tilfredsstillende også ett av kriteriene til (Whaley & Rubbenstein, 1994) for vennskap er å tilbringe tid sammen. Barna tilbringer tid sammen gjennom å leke sammen. Både observasjonene mine og tidligere forskning viser at toåringer leker med hverandre.

5.1.3 Nærhet og tetthet

Observasjonene viser indikasjoner på nærhet, men ikke noe konkluderende. Observasjonene er for få til å kunne observere det sjeldne. (Whaley & Rubbenstein, 1994) Resultatene fra observasjonene indikerer at det kan være nærhet og tetthet mellom barna, men dette krever mer omfattende undersøkelser. Barna her gjennomført felleslekeprosjekt to ganger, de følger etter hverandre og de velger hverandre indirekte og direkte. Dette er tegn på nærhet og tetthet. (Broström, 1998, s 83). Resultatene indikerer at det kan være nærhet og tetthet mellom barna, men det krever mer omfattende undersøkelser.

5.1.4 Er toåringer venner?

Både mine undersøkelser og tidligere forskning viser at toåringer leker og er i positive interaksjoner med hverandre. (Howes, 1987) (Whaley & Rubbenstein, 1994). De viser preferanse og følger etter hverandre. Det største faktoren for vennskap er et gjensidig ønske om å være med hverandre og det å være med hverandre. Både mine observasjoner og tidligere forskning viser at toåringer både er og ønsker å være med hverandre. Studien (Howes, 1987) sier at 51 % av toåringer er venner.

Jeg konkluderer med at toåringer kan forme vennskap. Samtidig vil ikke alle toåringer ha eller være venner. Oppgaven min kan ikke besvare på hvor nært vennskapene er, eller hvor hyppig vennskap forekommer, men at vennskap forekommer.

6 Litteraturliste

- Broström, S. (1998). *Social kompetence og samvær: Vi er venner ik'?* Århus: Systime. Dunn, J. (2004). *Children's friendships: The beginnings of intimacy*. Oxford: Blackwell
- Dunn, Bruner, & Bruner, Jerome S. (2004). *Children's friendships : The beginnings of intimacy (Understanding children's worlds)*. Malden, Mass: Blackwell.
- Greve, A. (2007). Vennskap Mellom Små Barn I Barnehagen, 2007 nr 18, XVI, 366.
- Gysin, B., & Férez Kuri, J. (2003). *Brion Gysin : Tuning in to the multimedia age*. London: Thames & Hudson ; In association with the Edmonton Art Gallery.
- Haugen, R. (2015). *Barns utvikling lek og læring. En psykologisk innføring*. Oslo: CAPPELEN DAMM AS.
- Howes C. (1983). Patterns of friendship. *Child development* (54), 1041-1053.
- Jacobsen, D. (2003). *Forståelse, beskrivelse og forklaring : Innføring i samfunnsvitenskapelig metode for helse- og sosialfagene*. Kristiansand: Høyskoleforl.
- Martinsen, H., & Nærland, T. (2009). *Sosial utvikling i førskolealderen: Vennskap, konflikter og kommunikasjon i barnehagen*. Oslo: Gyldendal akademisk. Tetzchner, S. (2001). *Utviklingspsykologi: Barne- og ungdomsalderen*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Sigsgaard, E. (1983). *Gode venner (Vol. 2, Børn og voksne - et fælles liv?)*. København: Tiderne skifter.
- Tetzschner, S. v. (2012). *Utviklingspsykologi*. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Whaley, K. L., & Rubenstein, T. S. (1994). How toddlers 'do' friendship: A descriptive analysis of naturally occurring friendships in a group child care setting. *Journal of Social and Personal Relationships*, 11, 383-400